

Správa o chove

Slovenský leonberger klub 2023

Vážení členovia SLK. Z dôvodu zmeny poradcu chovu v máji 2023, považujem za dôležité vypracovať správu o chove rozsiahlejšiu a komplexnejšiu, ako akúsi **vstupnú analýzu stavu chovu na Slovensku**, ktorá je momentálne známa a dávam si za úlohu nasledovné informácie **priebežne dopĺňať**, verím, že **aj vďaka vám** a vami poskytnutými informáciami, za čo vopred ďakujem. Rovnako pripájam aj metodiku chovu na záver pre tých, ktorí majú záujem sa oboznámiť s prácou poradcu chovu a to, čo sa v chove sleduje.

Správa obsahuje výpočty, hodnoty a ukazovatele, ktoré v budúcnosti budeme rovnako sledovať. Ich vysvetlenie bude v ďalších správach o chove presunuté na záver do časti „Vysvetlivky“. Pre uvedenie do problematiky a pre túto správu, sú umiestnené poznámky priamo v texte.

Pozn.: z dôvodu zaužívaného pojmu „chovateľská stanica“, budem tento pojem využívať aj v nasledujúcom dokumente, aj keď podľa správnosti ide o registrovaný chránený názov chovu.

OBSAH:

• Stav chovnej základne na Slovensku	2
• Chovateľské stanice	3
• Zahraniční (riadni) členovia a ich chov	3
• Chovné psy – aktuálny stav	4
• Chovné suky – aktuálny stav	5
• Bonitácie	6
• Krycie listy a krytia	10
• Kontroly vrhov	16
• Import a export	18
• Zdravotné vyšetrenia	19
• Úmrtnosť a choroby	21
• Záver a hodnotenie chovu na Slovensku, plány a ciele na rok 2024	23
• Metodika chovu leonbergerov na Slovensku od roku 2023	24

-----STAV CHOVNEJ ZÁKLADNE NA SLOVENSKU-----

K 31.12.2023 sme evidovali na Slovensku:

- **5 chovných psov** (+jeden pes počas roka uhynul)
- **13 chovných súk v produktívnom veku**

Ako prvé som zaktualizovala **zoznam chovných psov**, dvaja boli po smrti a jeden vyexportovaný do CZ. Zoznam je momentálne aktuálny, majitelia chovných psov vo väčšine poskytujú aktualizácie, za čo im chcem poďakovať.

Zoznam chovných súk som rovnako zaktualizovala, zistila som, že tri uvedené suky sú kastrované (nie je možné ich využiť v chove). Zoznam je momentálne aktuálny, majitelia chovných súk poskytujú aktualizácie, za čo im chcem rovnako poďakovať.

Všetky záznamy poradcu chovu sú už vedené okrem papierovej aj v elektronickej podobe, pre zachovanie a rýchlejšie spracovanie v budúcnosti. Vytvorila som si elektronickú evidenciu chovných psov, ich podiel na chove a pravidelne ju aktualizujem. Tak isto elektronickú evidenciu chovateľov, ich chovných súk, vydaných krycích listov a krytí, odchovov. Vďaka tomu sa dajú robiť rýchlejšie a efektívnejšie najrôznejšie štatistiky.

Ku koncu roka 2023 je evidovaných min.1817 jedincov s registráciou SPKP. Uvedomujem si fakt, že údaj nie je presný, verím, že v správe za rok 2024 už budeme mať údaj presný, na tejto úlohe sa už pracuje. Rovnako budeme prezentovať aj počet importov a exportov a bude možné vypočítať percentuálne zastúpenie v celkovej populácii.

-----CHOVATEĽSKÉ STANICE-----

Na aktívnom chove sa v roku 2023 podieľali 2 chovateľské stanice, obe úspešne. V našej „databáze“ chovateľských staníc, vedieme 18 registrovaných chovov, no väčšina z nich je neaktívna z dôvodu, že už nevlastnia chovnú suku a nechovajú vôbec, alebo suka je po chovnosti, prípadne, suka ešte nemá vek na chovnú spôsobilosť.

<i>Almond Dovelet</i>	<i>Crizly Slovakia</i>	<i>od Pálfych</i>
<i>Elza from the Meadows</i>	<i>Leon Eperies</i>	<i>pod Bzovickým hradom</i>
<i>Honey diamond</i>	<i>Leon Kráľovce</i>	<i>Sandberg Hund</i>
<i>Chatayan</i>	<i>Lord of Lion</i>	<i>Tobrok</i>
<i>Leon Crizly</i>	<i>Maxibear</i>	<i>z Harichovského chodníka</i>
<i>Crizly</i>	<i>Maxilev</i>	<i>z Muránskej planiny</i>

V záujme sprehľadniť chov na Slovensku pre záujemcov o šteniatko, by som chcela v roku 2024 na stránkach klubu uviesť **zoznam** chovateľských **staníc** (registrovaných chovov), **ktorá vlastní sučku v produktívnom veku a teda, je možné očakávať šteniatka** z tejto CHS. Nie je potrebné mať uvedený zoznam CHS, ktoré sú historické a ku chovu leonbergerov sa nevrátia, resp.nevrátia v dohľadnom čase. Tieto by sa premiestnili do samostatného zoznamu. Zoznam by teda bol „pohyblivý“.

Taktiež, sa na webových stránkach aktualizuje v reálnom čase stav vydaných krycích listov, nakrytých súk, aktuálnych šteniatok. Aj týmto je potrebné záujemcom o šteniatko ukázať, že klub existuje, udržiavame aktuálny stav a ponúkame všetky potrebné informácie pre záujemcov. V tomto zmysle prosím chovateľov, aby dané informácie poskytli, sú aj v ich záujme. Plánom do blízkej budúcnosti je preklopenie stránok na iný systém, ktorý stránky zrýchli, budú bezpečné, sprehľadnené a bude možné pracovať aj na článkoch a informáciách, práve pre záujemcov o plemeno. Je nevyhnutné, aby záujemcovia hľadali prvotné informácie o plemene práve v klube – na klubových stránkach a našli tam práve to, čo hľadajú.

-----ZAHRANIČNÍ (RIADNI) ČLENOVIA A ICH CHOV-----

Momentálne evidujeme ako riadneho člena len jedného chovateľa so sídlom v zahraničí. Aj keď nie je zámerom evidencia zahraničného chovu, považujem to za prínos pre našu evidenciu členskej základne. V každom prípade veľmi pekne ďakujem majiteľke CHS za rýchlu a úplnú dokumentáciu (v značne väčšom rozsahu ako uvádzam).

- **Názov CHS, meno chovateľa, sídlo chovu:** GRAND AIVEKO, Veronika Koubalová, Česká republika
- **Počet krytí v roku 2023:** 2
- **Počet úspešných krytí v roku 2023:** 1
- **Počet narodených šteniat v jednotlivých vrhoch a pomer psy a suky:** 8 (4/4 šteňatá)
- **Počet chovných súk v CHS (od uchovnenia do 8 roka života, nie kastované):** 7, z toho 4 chovné (1 úhyn takmer 12 ročnej suky)
- **Počet aktívnych chovných psov v CHS (nie kastráty):** 4, z toho 2 chovní (využívaní v chove)

-----CHOVNÉ PSY – AKTUÁLNY STAV-----

V roku 2023 nepribudol **žiaden** nový **chovný pes**.

Momentálne máme **5** (do 08/2023 - 6) **plemenníkov**, z toho len **2** boli použítí (či už úspešne alebo nie) v chove celkovo a ostatní nekryli **vôbec**. V jednom prípade nie je známe, či pes kryl, no podľa databázy, potomkov nemá. V auguste 2023 uhynul jeden plemenník, ktorý sa do chovu zapojil 13 vrhmi a spolu 76 potomkami, v roku 2023 nekryl.

Do chovu sa zapojil v roku 2023 len **1** pes. Z registrovaných 5 (resp.6) plemenníkov to predstavuje **20%** (resp.**16,66%**) využitie celosvetovo, avšak **0%** na Slovensku. Slovenského plemenníka využili **3** chovatelia zo zahraničia a **0** zo Slovenska.

Menovite:

- **A´Garden Almond Dovelet** – Neolandia (PL), suka zabrezla, vrh úspešný (8 šteniat)
- **A´Garden Almond Dovelet** – Grand Aiveko (CZ), suka zabrezla, vrh úspešný (8 šteniat)
- **A´Garden Almond Dovelet** – Naso Curioso (CZ), suka zabrezla, úhyn pred/počas pôrodu (neuveденé)

Aktuálny zoznam chovných psov:

Meno psa	Krytie	Vrh	Potomkovia
A´Garden Almond Dovelet	áno	áno	23 (z toho 16 v roku 2023)
Amante Sky Honey diamond	nie	-	0
Black Velvet Almond dovelet	áno	nie	0
Karol od Pálfych	nie	-	0
Pannon Leonberger Alaszka	?	nie	0
Atuin Nando Budweiser Cavalier	áno	áno	76 (22.08.2023 – úhyn)

Aj touto cestou prosím majiteľov chovných psov, aby informovali poradcu chovu o využití svojich psov v chove v zahraničí, aby sa poradili v prípade nejasností či je krytie vhodné, aby evidovali chovné úspechy a aj neúspechy svojho psa. Rovnako prispievajú do chovu ako majitelia chovných súk a nesú zodpovednosť za úroveň chovu nie len na Slovensku, ale aj v zahraničí. Nadmerné využívanie jedincov značne komplikuje vyberanie vhodných párov do budúcnosti a príbuzenská plemenitba sa stáva reálnym problémom, ktorému čelíme.

Využitie slovenských chovných psov v Slovenskom chove (úspešné využitie):

ROK	VRHOV	ŠTENIAT	Slovenský KP	Zahraničný KP
2023	2 (2)	4	0	2
2022	2 (1)	12	0	0
2021	2 (2)	10	1	2
2020	5 (4)	21	1	3
2019	5 (6)	23	1	2
2018	3 (3)	12	0	3

*Počet vrhov zapísané v UKK / dátum narodenia

Uchovené psy podľa ÚKK/SLK:

ROK	VRHOV	ŠTENIAT	PSOV
2023	2 (2)	4	0
2022	2 (1)	12	1 (2)
2021	2 (2)	10	0 (2)
2020	5 (4)	21	0 (0)
2019	5 (6)	23	2 (2)
2018	3 (3)	12	0 (1)

* rozdiel v počte uchovených jedincov v tabuľke je spôsobený tým, že ÚKK eviduje počty zaslaných preukazov pôvodu, kde zapíše chovnosť – až keď majiteľ zašle fyzicky rodokmeň a ÚKK ho opečiatkuje. Do zátvorky uvádzam REÁLNY počet uchovených jedincov podľa bonitačných kariet, ktorí pristúpili v daný rok k bonitácii a aj ju úspešne absolvovali.

-----CHOVNÉ SUKY – AKTUÁLNY STAV-----

V roku 2023 pribudli **3** nové **chovné suky**, do chovu v roku 2023 nezasiahli.

Momentálne máme celkovo **13 chovných súk**, z čoho sú však 3 kastrované, teda nie je možné ich použiť v chove. Ak nepočítame novo uchovnené suky (3) ešte neboli vôbec využité z uvedených 10 súk **3**.

Do chovu sa zapojili **2** suky v **2** chovateľských staniach. Z 13 evidovaných chovných súk to predstavuje **15,38%** (z reálneho počtu možných aktívnych súk je to **20%**) využitie.

Veku 8 rokov a teda ukončenie chovnej spôsobilosti dosiahla **1** chovná suka, ktorá mala za svoj život 3 vrhy s počtom 16 šteniat.

Aktuálny zoznam chovných súk:

Meno suky	Krytie	Vrh	Potomkovia
Adele Almond dovelet	áno	áno	6
Akkanga Leon Eperies	áno	áno	6
Barakka Leon Eperies	áno	áno	6 (z toho 2 v roku 2023)
Belinda Almond dovelet	nie		
Boney Almond dovelet	nie - novo uchovnená		
Brenda Almond dovelet	nie		
Daria Leon Eperies	nie - novo uchovnená		
Daniella Bella Maxilev	áno	áno	6
Delfi Lady Maxilev	áno	áno	14
Glory Grace Maxilev	nie		
Klaudia od Pálfych	áno	áno	2 (z toho 2 v roku 2023)
Tobrok Haspa Leeu	nie – novo uchovnená		
Yuni iz Galkina Gnezda	áno	nie	
Frida Fiona Goldenleon	áno	áno	16 (ukončená chovnosť)

Uchovnené suky podľa ÚKK/SLK:

ROK	VRHOV	ŠTENIAT	SÚK
2023	2 (2)	4	3
2022	2 (1)	12	0 (1)
2021	2 (2)	10	2 (3)
2020	5 (4)	21	2 (0)
2019	5 (6)	23	5 (5)
2018	3 (3)	12	2 (1)

* rozdiel v počte uchovnených jedincov v tabuľke je spôsobený tým, že ÚKK eviduje počty zaslaných preukazov pôvodu, kde zapíše chovnosť – až keď majiteľ zašle fyzicky rodokmeň a ÚKK ho opečiatkuje. Do zátvorky uvádzam REÁLNY počet uchovnených jedincov podľa bonitačných kariet, ktorí pristúpili v daný rok k bonitácii a aj ju úspešne absolvovali.

-----BONITÁCIE-----

Počas roka 2023 sa uskutočnili **dve** riadne bonitácie, na oboch som bola prítomná ako poradca chovu, žiadna mimoriadna bonitácia sa nekonala. Termíny bonitácií bol **máj 2023** (rozhodca pre exteriér Gargušová, SVK), a **október 2023** (rozhodca pre exteriér Plundra, CZ). Druhá bonitácia sa konala v zmysle upravených pravidiel pre povahový test. Zaviedlo sa povinné fotografovanie jedincov pre dokumentáciu.

Na bonitácii **21.05.2023** sa zúčastnili **dve suky**, pochádzajúce zo slovenského chovu, obe zbonitovali úspešne a boli zaradené do chovu. Žiadne závažné exteriérové vady, či vylučujúce vady, sme pri bonitácii nezaznamenali a aj povahy boli vyrovnané. Evidované na bonitáciu boli viaceré jedince, no k samotnej bonitácii nepristúpili.

BONEY Almond dovelet

Otec	JIMINY JAMPPA DU CHATEAU DES LYS		
Matka	BAMBI LADY MAXILEV		
Narodená	15.04.2019		
SPKP	1750		
Bonitácia	A4C1E3F1G2O5T3b1		
DBK	A/A	DLK	0/0
Výška (cm)	71cm	Váha (kg)	58kg
Vyšetrenie očí		Srdce	
LPN1	N/N	LPN2	N/N
LEMP	N/N	LPPN3	
Chovateľ	Alexandra Sopirová (SVK)		
Majiteľ	Erik Minarovič		

Tobrok HASPA LEEU

Otec	AMATY LEOTRACKS		
Matka	AKKANGA LEON EPERIES		
Narodená	28.08.2020		
SPKP	1770		
Bonitácia	F1		
DBK	A/A	DLK	0/0
Výška (cm)	68cm	Váha (kg)	60kg
Vyšetrenie očí		Srdce	
LPN1	N/N	LPN2	N/N
LEMP	N/N	LPPN3	N/N
Chovateľ	Petra Hercegová (SVK)		
Majiteľ	Lucia Romaňáková		

Na bonitácii **01.10.2023** sa zúčastnila **jedna suka** pochádzajúca zo slovenského chovu a **jeden** importovaný **pes**, pes nemal požadovanú minimálnu výšku, teda bonitáciu neukončil úspešne. Povahový test suky prebehol bez problémov.

DARIA Leon Eperies

Otec	FEJO AGER TRIFOLIUM		
Matka	BARAKA LEON EPERIES		
Narodená	15.10.2021		
SPKP	1794		
Bonitácia	Y1		
DBK	A/A	DLK	0/0
Výška (cm)	69cm	Váha (kg)	47kg
Vyšetrenie očí		Srdce	
LPN1	N/N	LPN2	N/N
LEMP	N/N	LPPN3	
Chovateľ	Michal Cocuľa (SVK)		
Majiteľ	Tibor Šavel		

V roku 2023 sa vyskytli nasledovné vady a nedostatky u bonitovaných jedincov (súk):

PSY	SUKY
VYLUČUJÚCA VADA	Svetlohnedé oko.....2x
Nedostatočná výška.....1x	Farba zlatá s uhlovaním.....1x
	Maska rozpitá.....1x
	Zhryz nepravidelný.....1x
	Očné viečka s nábehom na vtiahnutie.....1x
	Hrudné končatiny s vybočenými labami.....1x
	Držanie chvosta s háčikom na konci.....1x
	Stredný typ (mohutnosť).....1x
	Chovanie sa k ľuďom mierne neisté.....1x
Priemerná váha psov: pes nebol zbonitovaný	Priemerná výška súk: 69,3cm (max.71cm, min.68cm)
Priemerná výška psov: 68cm – nedostatočná výška	Priemerná váha súk: 55kg (max. 60kg, min.47kg)

Pes neukončil bonitáciu úspešne, nakoľko nedosiahol minimálnu požadovanú výšku (opakovane nameraných 68cm). Z prehľadu väd exteriéru, či povahy u súk, ktoré sa na bonitácii vyskytli, vidíme len **2x** sa opakujúcu vadu a to **svetlohnedé oko**. Ostatné vady a chyby nie sú veľmi závažné, i keď je potrebné, aby boli sledované.

Pripravenosť jedincov na bonitáciu bola výborná. Majitelia boli oboznámení s postupom po uchovení – administratíva, povinnosti chovateľa, založenia chovateľskej stanice, evidovanie údajov a pod. Dostali darček – zápisník chovateľa pre evidovanie záznamov chovnej suky, vrhu a odchovu, malý sponzorský darček, ktoré sa stali súčasťou každej bonitácie.

*V jednom prípade nastúpil na bonitáciu pes, ktorý nespĺňal minimálnu výšku – získal hodnotenie neuchovnený. Z tohto dôvodu zavádzame **od roku 2024 meranie výšky v triedach stredná, otvorená, pracovná, šampiónov a čestná, na klubovej a špeciálnej výstave**. Taktiež vyzývam majiteľov psov a súk, ktorí sa pripravujú na bonitáciu (a chovateľov, aby im túto možnosť oznámili tiež), aby kontaktovali poradcu chovu ešte pred bonitáciou, aby si vyskúšali meranie, váženie, prípadne sa prišli pozrieť na priebeh bonitácie, zvlášť povahového testu. Veľmi vítam iniciatívu a som ochotná si s každým prejsť priebeh bonitácie „na nečisto“.*

Od roku 2024 sa zaviedlo vykonávanie 3 bonitácií za rok a to z dôvodu, aby mali všetci možnosť bonitovať vo veku bližšie k minimálnej hranici a to 20 mesiacov, no najmä preto, aby sa dalo ľahšie napláňovať párenie vzhľadom na obdobie ruje. Nie je mojim zámerom znižovať vek bonitácie, pretože si myslím, že aj 20 mesiacov je stále málo na dokončenie vývoja psa leonbergera. Na vek k prístupiu na bonitáciu sa NEBUDE UDEĽOVAŤ žiadna výnimka. Leonberger je moloss, ktorý dospieva vo vyššom veku a stane sa, že jedinec nie je ešte v 20 mesiacoch dostatočne zrelý, vyspelý, aby absolvoval bonitáciu.

Uchovené jedince podľa ÚKK/SLK:

ROK	VRHOV	ŠTENIAT	PSOV	NEUCHOVNENÝ	SÚK	NEUCHOVNENÁ
2023	2 (2)	4	0	1	3	0
2022	2 (1)	12	1 (2)	0	0 (1)	0
2021	2 (2)	10	0 (2)	0	2 (3)	0
2020	5 (4)	21	0 (0)	0	2 (0)	0
2019	5 (6)	23	2 (2)	0	5 (5)	0
2018	3 (3)	12	0 (1)	0	2 (1)	0

* rozdiel v počte uchovených jedincov v tabuľke je spôsobený tým, že ÚKK eviduje počty zaslaných preukazov pôvodu, kde zapíše chovnosť – až keď majiteľ zašle fyzicky rodokmeň a ÚKK ho opečiatkuje. Do zátvorky uvádzam REÁLNY počet uchovených jedincov podľa bonitačných kariet, ktorí pristúpili v daný rok k bonitácii a aj ju úspešne absolvovali.

Dôvody neuchovnenia priamo na bonitácii:

V roku 2023 bol neuchovnený **1 pes**, pretože nedosiahol minimálnu výšku.

Nameraná výška a váha PSY:

ROK	PSOV	Min.váha	Max.váha	Piemer	Min.výška	Max.výška	Priemer
2023	0	-	-	-	-	-	-
2022	2	59kg	62kg	60,5kg	75cm	76cm	75,5cm
2021	2	68kg	69kg	68,5kg	76cm	77cm	76,5cm
2020	0	-	-	-	-	-	-
2019	2	63kg	68kg	65,5kg	75,5cm	77cm	76,25cm
2018	1	50kg (!)	50kg (!)	50kg (!)	76cm	76cm	76cm

Váha: min.55kg Výška v kohútiku: 72-80 cm, požadovaná miera je 76 cm

Nameraná výška a váha SUKY:

ROK	SÚK	Min.váha	Max.váha	Piemer	Min.výška	Max.výška	Priemer
2023	3	47kg	60kg	55kg	68cm	71cm	69,3cm
2022	1	57kg	57kg	57kg	72cm	72cm	72cm
2021	3	48kg	55kg	51kg	68cm	69cm	68,33cm
2020	0	-	-	-	-	-	-
2019	5	45kg (!)	55kg	50,3kg	71cm	73cm	72,2cm
2018	1	56kg	56kg	56kg	71cm	71cm	71cm

Váha: min.45kg Výška v kohútiku: 65-75 cm, požadovaná miera je 70 cm

Nahlásené vylučujúce a vážne vady exteriéru alebo povahy, dôvod k nenastúpeniu na bonitáciu:

- entropium oboch očí - 1x suka (2023)
- plachá, nedôverčivá povaha – 1x suka (2023)

Najčastejšie sa vyskytujúce vady na bonitáciách 2023-2015, z celkového počtu 41 úspešne zbonitovaných jedincov

PSY (12 bonitovaných)	SUKY (29 bonitovaných)	SPOLU - najčastejšie
33,3% bonitovaných jedincov (4 psy): Voľnejšie pysky Stredne hnedá farba oka	48,28% bonitovaných jedincov (14 súk): Stredne hnedá farba oka 37,93% bonitovaných jedincov (11 súk): Voľnejšie pysky	Stredne hnedá farba oka.....18.....43,90% Voľnejšie pysky.....15.....36,59%
25% bonitovaných jedincov (3 psy): Vybočené laby na ZK Farba levia žltá s uhlovaním Farba mahagón s uhlovaním	34,48% bonitovaných jedincov (10 súk): Farba levia žltá s uhlovaním 31,03% bonitovaných jedincov (9 súk): Stredný typ (mohutnosť) 27,59% bonitovaných jedincov (8 súk): Polodlhá dĺžka srsti	Farba zlatá s uhlovaním.....13.....31,71% Stredný typ (mohutnosť).....10.....24,39% Polodlhá dĺžka srsti.....10.....24,39% Predhrudie dostatočné.....8.....19,51%
16,67% bonitovaných jedincov (2 psy): Maska rozpitá Svetlohnedé oko Strmé uhlenie ZK Chvost vybočený do strany Zvlnená srst Viazaný pohyb Polodlhá dĺžka srsti Ovládateľnosť – dobrá Laby zajačie	24,14% bonitovaných jedincov (7 súk): Predhrudie dostatočné 20,69% bonitovaných jedincov (6 súk): Držanie chvosta s háčikom na konci Maska rozpitá 13,79% bonitovaných jedincov (4 suky): Očné viečka s nábehom na vtiahnutie Prestavané ZK Hrudník úzky Mierne zosvetlená farba sliznice	
8,3% bonitovaných jedincov (1 pes): Zhryz kliešťový Zhryz tesný nožnicový Nosné partie kratšie Veľmi výrazný stop Chvost držaný s háčikom Mäkký chrbát Šikmé kríže Prestavané ZK Uši mierne vzadu uložené Kratší chvost Predhrudie dostatočné Stredný typ (mohutnosť) Ovládateľnosť – dostatočná Mierne zosvetlená farba sliznice Úzky postoj PK Hrudník úzky Mierne dlhší formát Dlhší chvost Očné viečka s nábehom na vtiahnutie	10,34% bonitovaných jedincov (3 suky): Uši nízko nasadené Vybočené laby na ZK Nosné partie kratšie Očné viečka mierne voľnejšie 6,9% bonitovaných jedincov (2 suky): Hrudné končatiny s vybočenými labami Svetlohnedé oko Chýba v chrupe 1x M3 Mäkký chrbát Laby zajačie Ovládateľnosť – dobrá Držanie chvosta - zatočený Mierne dlhší formát Vybočené lakte Strmé uhlenie ZK Zvlnená srst Farba mahagón s uhlovaním 3,45% bonitovaných jedincov (1 suka): Maska naznačená Zhryz nepravidelný Chovanie sa k ľuďom mierne neisté Postoj ZK rozbiehavý Postoj PK rozbiehavý Zhryz tesný nožnicový Chýba v chrupe 2x M3 Kratší chvost Nevýrazný stop Zbiehavý postoj PK Kratšie ucho Nosné partie dlhšie Strmé uhlenie vpredu Kratší chvost Úzka hlava	

-----KRYCIE LISTY A KRYTIA-----

V roku 2023 boli vydané 2 krycie listy. Nevyužitých krycích listov bolo 0. Krycie listy boli využité na 100%.

Zrealizované boli 2 vrhy, zapísané v SPKP 4 šteňatá, 0 psov a 4 suky. Úspešnosť krytí je 100%.

Neoplodené suky, resp. potrat vrhu sa vyskytol v 0 prípadoch.

Narodené mŕtvo 1, uhynuté pár dní po narodení 2 šteňatá.

Priemerný počet narodených šteňat vo vrhu (bez ohľadu na životaschopnosť) 2,3.

Priemerný počet šteňat zapísaných v SPKP 2.

V rokoch 2013-2022 sa narodilo 137 šteňat v 23 vrhoch, čo predstavuje priemerne 5,95 šteňat vo vrhu.

Pomer pohlaví 0% psy, 100% suky.

V rokoch 2013-2022 sa narodilo 137 šteňat, z toho 56 psov a 81 súk – teda 38,69% psov a 59,12% súk.

Na plemenitbe sa podieľali suky: 2 suky s 2 zahraničnými kryciami psami. Z 13 klubom registrovaných chovných súk to predstavuje 15,38% využitie.

Spôsob krytia súk:

Neboli hlásené žiadne bakteriologické ochorenia pred krytím súk. Hlásená bola anaplazmóza, krátko pred pôrodom, suke a aj neskôr šteňatám bola poskytnutá riadna veterinárna starostlivosť.

Nebola vykonaná žiadna inseminácia, suky sa rozmnožovali prirodzene.

Prirodzené krytie bolo realizované u 2 z 2 súk, čo predstavuje 100%, z celkového množstva krytí.

Stálou súčasťou informovania chovateľov pred krytím je aj pripomenutie vyhotovenia gynecologického profilu - krvný obraz a základné biochemické ukazovatele, ako sú pečeneňové a obličkové parametre a vyšetrenie štítnej žľazy. Nedostatočná funkcia štítnej žľazy totiž môže byť dôvodom nepravidelnej ruje, neplodnosti, potratov alebo mŕtvo narodených plodov. Ďalším dôležitým bodom je bakteriologické a genetické vyšetrenie z vaginálneho výteru a to hlavne na prítomnosť baktérií, ktoré spôsobujú pohlavne prenosné infekcie. A zároveň sa často vzorky posiela vyšetriť na Herpes vírus. Medzi najčastejšie baktérie zistené kultivačným vyšetrením patria *E. coli*, ktoré svojim endotoxickým účinkom môžu spôsobovať rannú embryonálnu mortalitu, pyometru a iné závažné reprodukčné problémy. Genetické vyšetrenie vaginálneho výteru je zamerané na prítomnosť TSI (pohlavne prenosné infekcie – *Mycoplasma spp*, *Ureaplasma spp*, *Chlamydia spp.*). Tieto rody baktérií spôsobujú závažné reprodukčné problémy u súk, ale aj psov, ktoré spôsobujú embryonálnu mortalitu, pyometru, nešpecifické úhyny čerstvo narodených šteňatok a môžu končiť až trvalou neplodnosťou súk aj psov.

Zastúpenie krajín využitých plemenníkov:

- Česká republika (1)
- Poľsko (1)

V roku 2021 vrhy neboli realizované. V roku 2020 boli využití plemenníci zo Slovenska (2), Poľska (1) a Čiech (1).

Na plemenitbe sa podieľali psy: 1 plemenník kryl 3x, všetky vrhy v zahraničí. Z 5 klubom registrovaných chovných psov to predstavuje 0% využitie na Slovensku.

Spôsob krytia plemenníkov: Slovenský krycí pes využitý v (zahraničnom) chove kryl 3x (1x prirodzene, 2x nie je známe).

Zastúpenie krajín, ktoré využili slovenských plemenníkov:

- Česká republika (2)
- Poľsko (1)

Zoznam vydaných krycích listov:

P.č.	Názov CHS	Matka	Otec	Krytie	Narodenie	P/S
01/2023	Leon Eperies	Baraka Leon Eperies	1.Hip Hip Hura Thorin Grande Leonis	áno	áno	0/2
			2.Isaac od Brdské Studánky	-	-	-
			3.-	-	-	-
02/2023	od Pálfych	Klaudia od Pálfych	1.Forever Love Baltic Leon's	áno	áno	0/2
			2.-	-	-	-
			3.-	-	-	-

Vydané krycie listy:

ROK	Krycie listy	Využitých	Narodených vrhov	Zapísaných vrhov
2023	2	2	2	2
2022	3	0	1	2
2021	6	4	2	2
2020	9	4	4	5
2019	8	7	6	5
2018	11	5	3	3

Rozdiel medzi počtom využitých krycích listov a narodených a zapísaných vrhov spôsobuje, že ku krytiu došlo na prelome rokov, narodenie je teda zapísané do nasledujúceho roka. Rovnako, narodiť sa šteňatá môžu na konci roka, zapísané do plemennej knihy sú však až v ďalšom roku. V rokoch, kedy Covid skomplikoval zápisy a evidovanie, mohlo dôjsť k prenosu počtov do nasledujúceho obdobia. Po získaní presných záznamov bude tabuľka aktualizovaná.

Pôrod:

Prirodzený pôrod bol u **0** súk, čo predstavuje **0%**, z celkového množstva pôrodov.

Cisársky rez bol vykonaný u **2 z 2** súk, čo predstavuje **100%**, z celkového množstva pôrodov.

Obe suky využité v chove rodili cisárskym rezom, avšak nutné je poznamenať, obe z vážnych dôvodov, nie anatomických. V jednom prípade ochorenie anaplazmóza suky a v druhom veľké šteňa blokovalo pôrodné cesty. Vidíme nárast využitia cisárskych rezov nie len na SVK ale aj vo svete, namiesto prirodzeného pôrodu. Za úlohu si ukladám sledovať tento trend na Slovensku.

Odchov:

Pri odchove **neboli zaznamenané anomálie šteniat** ako anomálie zubov (predhryz, podhryz), zálomok, neštandardnosť vo farbe srsti, očí, chýbajúce semenníky a ich zostúpenie, anatomické či iné chyby, choroby, deviácie pováh. Všetky odchované šteňatá sa narodili **s veľmi nádejným predpokladom exteriéru**.

Zoznam zapísaných šteniat do SPKP:

„E“ Leon Eperies: **Baraka Leon Eperies x Hip Hip Hura Thorin Grande Leonis**, zapísané 2 suky.

COI 10 gen 2,89%, COI všetky gen 29,30%, MK (M:32,08%, O:31,75%) – 31,91%

- SPKP 1813 / **EVELYN** Leon Eperies / suka
- SPKP 1814 / **EASTER** Leon Eperies / suka

„N“ od Pálfych: **Klaudia od Pálfych x Forever Love Baltic Leon's**, zapísané 2 suky.

COI 10 gen 3,37%, COI všetky gen 29,98%, MK (M:32,45%, O:32,12%) - 32,28%

- SPKP 1815 / **NALA** od Pálfych / suka
- SPKP 1816 / **NORA** od Pálfych / suka

Zapísané šteňatá podľa ÚKK:

ROK	VRHOV	ŠTENIAT	PSOV	SÚK
2023	2 (2)	4	0	4
2022	2 (1)	12	6	6
2021	2 (2)	10	6	4
2020	5 (4)	21	9	12
2019	5 (6)	23	9	14
2018	3 (3)	12	8	4

Koeficient príbuznosti – Coefficient of inbreeding – Wrightov koeficient - COI vo vrhoch na Slovensku:

Vo vrhoch uskutočnených na Slovensku v roku 2023 máme evidovanú **3,13%** príbuzenskú plemenitbu pre 10 generácií. Pre všetky generácie **do 30%**. Táto hodnota nie je ideálna, no vzhľadom na celosvetový stav plemena nie je zvýšená a je v norme. Aby sme však percento zbytočne nedvíhali, je potrebné kombinovať chovné páry tak, aby sa umelo nenavýšovalo využívaním populárnych krycích psov a podobne.

Wrightov koeficient sa uvádza v percentách. Čím vyššie percento, tým vyššia je strata genetickej informácie a tým viac spoločných znakov sa prejaví v genotype a čiastočne tiež vo fenotype potomkov. Z hľadiska genetického zdravia jedinca a zachovania variability plemena je ideálnym výsledkom COI = 0%.

COI – vyjadruje koeficient príbuznosti, pre 10 generácií by určite nemalo byť vyššie ako 10%, ideálne menej ako 5%.

$$COI = \sum (0,5^{n+m+1}) \times (1 + Fa)$$

kde:

- n je počet voľných generácií zo strany otca
- m je počet voľných generácií zo strany matky
- Fa je koeficient príbuznosti u spoločného predka, ktorý sám vznikol príbuzenskou plemenitbou
- voľná generácia je aká, kde sa spoločný predok nevyskytuje
- $\sum$ znamená, že sa jedná o súčet hodnôt pre všetkých spoločných predkov

COI zhodnotenie narodených šteňat:

ROK	Vrhov	Min.COI 10gen	Max COI 10gen	Priemer	Min.COI all gen	Max.COI all gen	Priemer
2023	2 (2)	2,89%	3,37%	3,13%	29,30%	29,98%	29,64%
2022	2 (1)	3,24%	3,24%	3,24%	29,91%	29,91%	29,91%
2021	2 (2)	4,02%	4,4%	4,21%	30,12%	30,17%	30,14%
2020	5 (4)	2,61%	6,29%	4,02%	28,86%	29,97%	29,35%
2019	5 (6)	2,73%	4,93%	3,92%	27,57%	30,3%	29,34%
2018	3 (3)	3,32%	4,19%	3,75%	28,71%	29,13%	28,92%

* výsledky za roky 2022-2018 nemusia byť úplné – nemám kompletne informácie

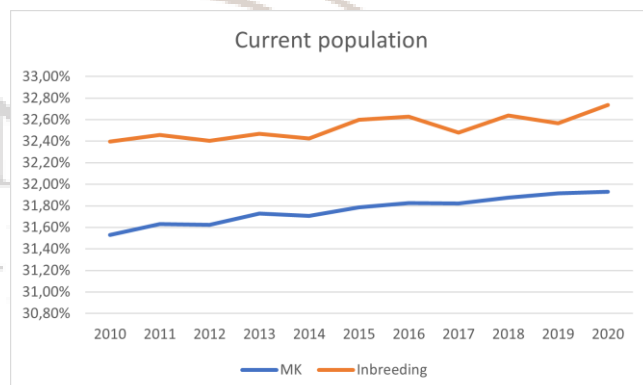
Priemerná príbuznosť – mean kinship – MK - vo vrhoch na Slovensku voči celkovo evidovanej populácii (2021)

Priemerná príbuznosť je priemerný vzťah zvierata s celou populáciou. Príbuznosť je referenčnou hodnotou toho, čím môže zviera prispieť k príbuzenskej plemenitbe v budúcnosti plemena. V tohtoročných vrhoch bolo dosiahnuté MK **32,09%**, čo je z najvyšších hodnôt.

Celosvetový stav:

- Nízka príbuznosť – 28,85%
- Priemerná príbuznosť – 31,77%
- Vysoká príbuznosť – 33,30%

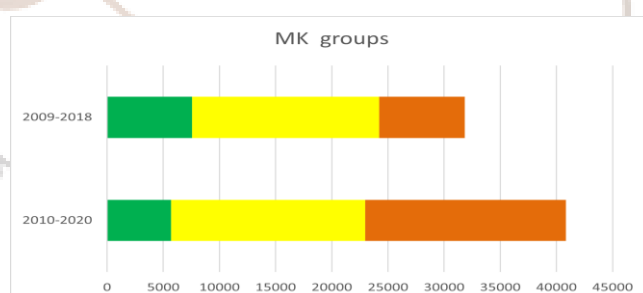
Vývoj stavu príbuznosti CELOSVETOVO podľa databázy leonbergerov 2010-2020

Rozdelenie do skupín:

- Zelená hodnoty 28,85% (najnižšia) až 31%
- Žltá hodnoty 31% až 32%
- Oranžová hodnoty 32% až 33,30% (najvyššia)

Vývoj stavu príbuznosti CELOSVETOVO podľa databázy leonbergerov 2010-2020

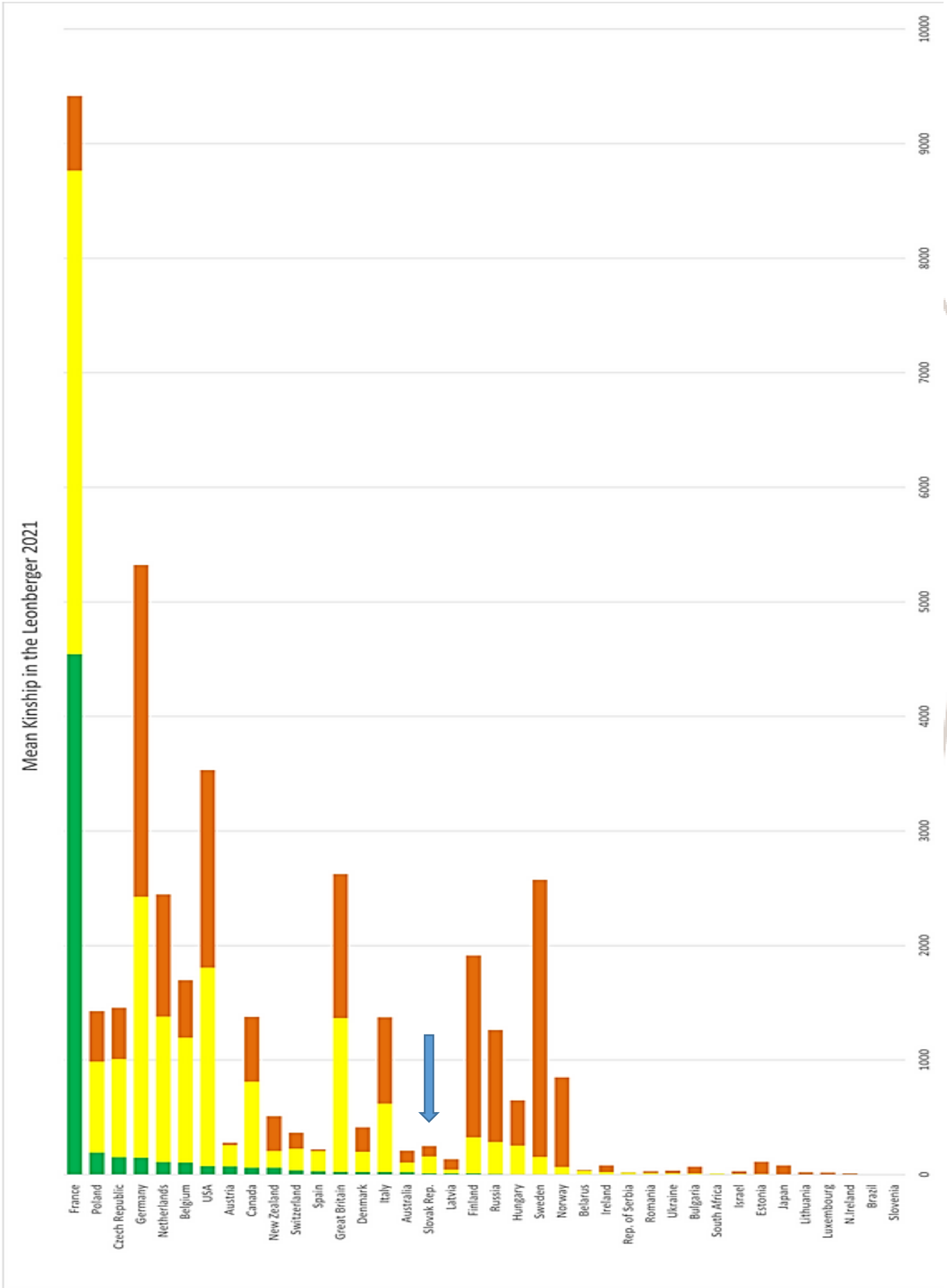
Výpočet priemernej príbuznosti šteniat narodených na Slovensku od roku 2022 (rok narodenia, nie zápisu):

ROK	VRHOV	MK min.	MK max.	Priemer	Slovom
2023	2	31,91%	32,28%	32,09%	najvyššia
2022	2 (1)	32,45%	32,45%	32,45%	najvyššia

Výpočty za minulé roky nie je potrebné robiť – vid' hodnotenie nižšie

Stav na Slovensku – dohľadateľný údaj stavu jedincov do roku 2021:

Zelená: hodnoty 28,85% (najnižšia) až 31%	10 jedincov
Žltá: hodnoty 31% až 32%	149 jedincov
Oranžová: hodnoty 32% až 33,30% (najvyššia)	89 jedincov
SPOLU	248 jedincov

Efektívna veľkosť populácie – Ne

Efektívna veľkosť populácie na rok 2023 je **4**.

Pre porovnanie budeme spätne uvádzať 5 rokov chovu leonbergerov na Slovensku – **efektívna veľkosť populácie**:

ROK	VRHOV	ŠTENIAT	Ne	Chovných súk	Max. Ne
2023	2 (2)	4	4	13	26
2022	2 (1)	12	4 (2)	?	?
2021	2 (2)	10	4 (4)	?	?
2020	5 (4)	21	8	?	?
2019	5 (6)	23	10	?	?
2018	3 (3)	12	6	?	?

*nie je možné vypočítanie max.Ne, nakoľko nemáme presný počet chovných zvierat v danom roku.

Efektívna veľkosť populácie je súbor jedincov v populácii, ktorí sa podieľali na genofonde nasledujúcej generácie v danej perióde, teda počet rodičov – psov a súk, ktorí sa podieľali na produkcii potomstva v jednom kalendárnom roku dohromady. Samozrejme genofond ovplyvňuje aj príbuzenský vzťah jedincov, ktorí sa zapojili do reprodukcie, ale opomenieme tieto faktory, udáva efektívna veľkosť populácie pestrosť vzniknutej generácie, v našom prípade v kalendárnom roku. Ideálnym stavom je, aby mal každý plemenník a každá suka v roku len jeden vrh.

Každý jedinec je schopný predať len takú genetickú informáciu, ktorou je sám vybavený. To znamená, že pri mnohopočetnom využití jedného plemenníka, ktorý bude kryť veľký počet súk, nemôžeme použiť obyčajný súčet.

$$Ne = 4 \times O \times M / (O + M)$$

Kde O je počet otcov a M počet matiek.

Pre vysvetlenie použijeme dva prípady. Prvý príklad: v chove sa v danom roku využije 50 psov a 50 súk a dajú potomstvo v 50 vrhoch, na chove sa podieľa celkom 100 jedincov. V druhom prípade: Na chove sa zúčastní len jeden pes, ktorý nakryje 99 súk a dá potomstvo v 99 vrhoch. V oboch prípadoch je počet rodičov rovnaký, teda 100. V druhom prípade je podstatne vyšší počet vrhov. Ale efektívna veľkosť populácie bude drasticky rozdielna.

1.prípád 50 psov a 50 súk v 50 vrhoch $Ne = 4 \times 50 \times 50 / (50 + 50) = 100$

2.prípád 1 pes, 99 súk, 99 vrhov $Ne = 4 \times 1 \times 99 / (1 + 99) = 3,96 !!!$

Z týchto príkladov vidíme, že z rovnakého geneticky efektívneho prínosu pre populáciu ako v druhom prípade by sme boli schopní dosiahnuť tým, že realizujeme len 2 spojenia, ktorých sa zúčastnia 2 psy a 2 suky, kedy $Ne = 4 \times 2 \times 2 / (2 + 2) = 4$. Pre zachovanie genetickej variability plemena je teda nutné pokiaľ možno čo najrovnomernejšie využitie všetkých chovných psov a súk. Nadmerné využívanie niekoľkých vyvolených (často šampiónov) – popular sire syndrom – z hľadiska udržania genofondu plemena krajne nevýhodné a tiež nezodpovedné.

-----KONTROLY VRHOV-----

Za rok 2023 sa vykonala kontrola vrhu v dvoch chovateľských staniach:

- **27.05.2023 Leon Eperies, vrh „E“** - chovateľské zariadenie výborné, stav suky výborný, stav šteniat výborný, dokumentácia aktuálna a úplná, poplatky chovateľa voči SLK plne uhradené. **Záver kontroly: bez výhrad.**
- **07.08.2023 od Pálfých, vrh „N“** - chovateľské zariadenie výborné, stav suky výborný, stav šteniat výborný, dokumentácia aktuálna a úplná, poplatky chovateľa voči SLK plne uhradené. **Záver kontroly: bez výhrad.**

Týmto chcem poďakovať chovateľom za ústretovosť a možnosť vykonať kontrolu vrhu na úrovni, ktorú, verím, budeme vykonávať bežne u všetkých chovateľov.

Cieľom kontroly bolo vyhodnotenie chovného zariadenia (čistota, prístup k vode, podnety), matky vrhu a šteniat (zdravotný stav, povaha), slovné zhodnotenie šteniat ako jednotlivcov a vyhodnotenie fotografie každého šteňaťa v deň kontroly.

Šteňatám sa kontrolovali okrem exteriéru aj čistota uší, nosa, stav chrupu, záalomky, prietrže, odstránenie vlčích pazúrov, výživový stav, prejavy chorôb, povaha a reakcia na cudzie osoby, podnety a predmety.

Kontrola vrhu sa vykonala dokopy u 4 šteniat v 2 chovateľských staniach.

	PSY	SUKY
Počet kontrolovaných šteniat:	0	4
Pôrodná váha min:	-	410g
Pôrodná váha max:	-	1050g
Pôrodná váha priemer:	-	701g
Váha pri odbere min:	-	8400g
Váha pri odbere max:	-	9260g
Váha pri odbere priemer:	-	8815g
Zostúpené oba semenníky:	-	-
Nezostúpené semenníky – jeden:	-	-
Nezostúpené semenníky – oba:	-	-
Percento úplne zostúpených semenníkov:	-	-
Výskyt vlčích pazúrov:	-	4
Chyby, vady:	-	žiadne

Vývoj váh u šteniat 2022 – 2013, kontroly vrhu sa vykonávali priemerne v 7,5 týždňoch - celkovo u 137 šteniat, psov 56 a 81 súk

Kontrolované údaje	PSY	SUKY	SPOLU
Počet kontrolovaných šteniat:	56	81	137
Pôrodná váha min:	390g	305g	305g
Pôrodná váha max:	752g	765g	765g
Pôrodná váha priemer:	515,6g	486,1g	498,3g
Váha pri odbere min:	7,2kg	5,6kg	5,6kg
Váha pri odbere max:	11,2kg	11,2kg	11,2kg
Váha pri odbere priemer:	8,85kg	8,10kg	8,41kg

Vady, nedostatky, neštandardnosť a vylučujúce vady, ktoré sa vyskytli u šteniat pri kontrolách vrhov od r.2013 do 2022, kontroly vrhu sa vykonávali priemerne v 7,5 týždňoch, celkovo u 137 šteniat, psov 56 a 81 súk, z toho sa vyskytli nasledovné:

Vada, nedostatok	PSY	SUKY	SPOLU
Chýba jeden semenník (nezostúpený)	11	-	11
Chýbajú oba semenníky (nezostúpený)	9	-	9
Entropium – jedno aj obe oči	4	3	7 (!)
Pruh – rôzne štádiá	5	2	7
Slzavé oko, oči	5	1	6 (!)
Vnorené špičiaky, nepravidelnosť chrupu	2	2	4
Tesné nožnice	3	1	3
Kliešťový zhryz	1	2	3
Postoj PK – vytočené laby, sudovitý postoj	0	3	3
Podhryz	1	1	2
Záломok	1	0	1

*Veľmi často sa kontrola vrhu vykonáva vo veku, keď ešte psom nezostúpili úplne semenníky, putujú a podobne. Preto je výskyt tejto chyby najvyšší. Pozornosť treba upriamiť na ďalšie dva problémy – entropium a slzavé oči, keď sa ich výskyt sčíta, je ďaleko najvyšší a stav sa často nezmení.

ZÁZNAM KONTROLY VRHU V CHS LEON EPERIES (so súhlasom chovateľa)

Dňa 04.04.2023 sa narodili 2 sučky, ktorým bola vykonaná kontrola vrhu 27.05.2023 (7 týždňov). Gravidita sučky bola bezproblémová. Šteniatka boli pravidelne odčervované, očkované, vlčie pazúre na čas odstránené. Jednalo sa o vyrovnaný vrh v stavbe tela, farebnosti, s priateľskou a otvorenou povahou. Matka vo výbornej kondícii, priateľská.

EVELYN LEON EPERIES

Pôrodná váha: 1050g

Váha pri kontrole: 8900g

Zhodnotenie šteniatka: Veľmi nádejný formát a mohutnosť, krásne utváraná hlava, s čiernou maskou, správne ucho, tmavé oko, viečka priliehajú, nos čistý, zhryz nožnicový, špičiaky správne uložené, dobrá horná línia, končatiny veľmi nádejne zauhlené, labky paralelné, vlčie pazúre odstránené, chvost bez zálošku, priateľská, kludná, hravá

EASTER LEON EPERIES

Pôrodná váha: 800g

Váha pri kontrole: 9260g

Zhodnotenie šteniatka: Veľmi nádejného formátu a mohutnosti, výborne utváraná hlava, s čiernou maskou, biele znaky na labkách, správne ucho, tmavé oko, viečko na pravom oku mierne tesnejšie, nos čistý, zhryz nožnicový, špičiaky správne uložené, dobrá horná línia, končatiny veľmi nádejne zauhlené, labky predné mierne vybočené, pravá aj s otvorenejšími prstami, vlčie pazúre odstránené, chvost bez zálošku, priateľská, hravá, kludná

ZÁZNAM KONTROLY VRHU V CHS OD PÁLFYCH (so súhlasom chovateľa)

Dňa 13.06.2023 sa narodili 2 sučky, ktorým bola vykonaná kontrola vrhu 08.08.2023 (8 týždňov). Gravidita sučky bola sprevádzaná ochorením anaplazmóza, ktoré skomplikovalo aj pôrod. Šteniatka boli pravidelne odčervované, očkované, vlčie pazúre na čas odstránené. Jednalo sa o vyrovnaný vrh v stavbe tela, mohutnosti, farebnosti, s priateľskou a otvorenou povahou. Matka vo výbornej kondícii, priateľská.

NALA OD PÁLFYCH

Pôrodná váha: 410g

Váha pri kontrole: 8400g

Zhodnotenie šteniatka: Veľmi nádejná sučka, s pekne modelovanou hlavou, výraznou maskou, nožnicový zhryz, oči čisté, viečka korektné, uši čisté, dlhé, chrbát rovný, končatiny veľmi nádejne uhlené, paralelné, labky uzavreté, správne nasadený chvost bez zálošku, dobre živená.

NORA OD PÁLFYCH

Pôrodná váha: 545g

Váha pri kontrole: 8700g

Zhodnotenie šteniatka: Veľmi nádejná sučka, s výborne modelovanou hlavou, výraznou maskou, nožnicový zhryz, oči čisté, viečka korektné, uši čisté, dlhé, chrbát rovný, končatiny veľmi nádejné, správne uhlené, paralelné, labky uzavreté, správne nasadený chvost bez zálošku, dobre živená, aktívna.

-----IMPORT A EXPORT-----

K 31.12.2023 mám ako poradca chovu znalosť o:

3 importovaných jedincoch, jeden majiteľ kontaktoval SLK, za čo chcem poďakovať. Dovezená, ale nepreregistrovaná bola suka, uchovnená v krajine pôvodu, jej preregistrácia nie je v pláne ani v budúcnosti.

3 suky (šteňatá) boli zo Slovenska **exportované**. Z registrovaných 4 šteniat v roku 2023 to predstavuje **75%** vývoz.

Z minulosti vidno, že prevažná väčšina šteniat sa exportuje a na Slovensku nám nezostáva dostatok potenciálneho neskoršieho chovného materiálu. Rozumiem chovateľom ponúknuť svoje šteniatka do najlepších možných domovov, no touto cestou ich nabádam k tomu, aby uprednostnili umiestnenia šteniat na Slovensku, ak je to možné.

K informáciám o dovoze a vývoze je možné získať prístup najmä od majiteľov a od chovateľov. Považujte preto túto správu aj ako výzvu k zdieľaniu informácií, kde všade vo svete je „náš“ slovenský chov. Majiteľom importovaných jedincov zase ponúkame možnosť rád a pomoci, keďže častokrát je jazyková bariéra problémom v komunikácii s chovateľom. V spolupráci s ÚKK pracujeme na spracovaní kompletnej plemennej knihy pre plemeno leonberger.

Import

SPKP/reg.	Meno	Pohlavie	Dátum narodenia	Krajina
1811	ALL I EVER NEED IS YOU Ginger Heaven	Suka	29.09.2022	PL
1812	Amicus Familiaris DESTINY	Suka	11.10.2022	RO
1817	X-MAX ASLAN z Leonkovho raja	Pes	11.01.2021	RS
Dovoz bez zápisu do SPKP				
ČLP/L/6301	AMANDI ZORA z Hradištské louky	Suka	02.10.2020	CZ

Dovezená bola jedna suka, ktorá nie je preregistrovaná do SPKP.

Export

SPKP	Meno	Pohlavie	Dátum narodenia	Krajina
1813	EVELYN Leon Eperies	Suka	04.04.2023	UK
1814	EASTER Leon Eperies	Suka	04.04.2023	CZ
1815	NALA od Pálfych	Suka	13.06.2023	AT
?	?	?	?	?
?	?	?	?	?

Informácia o exporte 3 súk (z 5 jedincov podľa ÚKK správy o chove na Slovensku), pochádza od chovateľov, pretože išlo o šteňatá v tomto roku narodené, za informáciu chcem poďakovať. Nemám však znalosť o úplnom exporte v neskoršom veku.

Dovoz a vývoz podľa ÚKK:

ROK	VRHOV	ŠTENIAT	Dovoz	Vývoz
2023	2 (2)	4	3	5
2022	2 (1)	12	7	8
2021	2 (2)	10	3	8
2020	5 (4)	21	2	7
2019	5 (6)	23	3	10
2018	3 (3)	12	7	8

-----ZDRAVOTNÉ VYŠETRENIA-----

Zo zverejnených a získaných informácií podaním prihlášok na bonitáciu, či od majiteľov priamo, máme znalosť o nasledujúcich vyskytujúcich sa vadách, zdravotných problémov, chorôb. Nie je našou snahou zverejňovať konkrétne jedince, avšak dôležité je evidovať zdravie celej populácie (jedince chovné, nechovné, neuchovnené a po chovnosti). Preto vyzývam aj majiteľov a chovateľov, ktorým je známy výsledok DBK, DLK či iných ochorení, aby ich zdieľali s poradcom chovu, samozrejmosťou je nezverejnenie mena, pokiaľ to nie je vyslovene povolené.

Vyhodnotené DBK podľa rokov:

Výsledok	2023	2022	2021	2020	2019	2018	SPOLU
A/A	6 (2P, 4S)	3 (2P, 1S)	5 (2P, 3S)	???	7 (2P, 5S)	2 (1P, 1S)	23 (9P/12S)
B/B	???	???	???	???	???	???	???
C/C	???	???	???	???	???	???	???
D/D	???	???	???	???	???	???	???
E/E	???	???	???	???	???	???	???

Počet jedincov s vyhodnoteným DBK v roku 2023 je **6** (jedince, ktoré sa prihlásili na bonitáciu).

Vyhodnotené DLK podľa rokov:

Výsledok	2023	2022	2021	2020	2019	2018	SPOLU
0-0	5 (2P, 3S)	3 (2P, 1S)	5 (2P, 3S)	???	7 (2P, 5S)	2 (1P, 1S)	22 (9P/11S)
1-1	???	???	???	???	???	???	???
2-2	???	???	???	???	???	???	???

Počet jedincov s vyhodnoteným DLK v roku 2023 je **5** (jedince, ktoré sa prihlásili na bonitáciu).

Celkový počet vyhodnotených (zdroj: databáza, zverejnené info):

DBK:	Počet	DLK:	Počet
A/A	36	0-0	28
A/B	1	0-1	1
B/B	neznáme	1-1	neznáme
B/C	neznáme	1-2	neznáme
C/C	neznáme	2-2	neznáme

Majiteľov týmto vyzývam, aby pri RTG bedier vyhotovili už aj snímok lakťov. Cenovo je zákrok v minimálnom rozdiely a úroveň stavu DLK je rovnako, až nie viac, dôležitá k vyhodnoteniu zdravia jedincov.

LPN 1 (jedince, ktoré sa prihlásili na bonitáciu):

Čisté psy	Čisté suky	Nosič psy	Nosič suky	Postihnutý psy	Postihnutý suky
2	4	Nie je známe	Nie je známe	Nie je známe	Nie je známe

LPN 2 (jedince, ktoré sa prihlásili na bonitáciu):

Čisté psy	Čisté suky	Nosič psy	Nosič suky	Postihnutý psy	Postihnutý suky
2	4	Nie je známe	Nie je známe	Nie je známe	Nie je známe

LEMP (jedince, ktoré sa prihlásili na bonitáciu):

Čisté psy	Čisté suky	Nosič psy	Nosič suky	Postihnutý psy	Postihnutý suky
2	4	Nie je známe	Nie je známe	Nie je známe	Nie je známe

LPPN 3 (jedince, ktoré sa prihlásili na bonitáciu):

Čisté psy	Čisté suky	Nosič psy	Nosič suky	Postihnutý psy	Postihnutý suky
Nie je známe	1	Nie je známe	Nie je známe	Nie je známe	Nie je známe

Väčšina výsledkov LEMP, LPN 1, LPN 2 sú odvodené od rodičov. Novo testované ochorenie LPPN 3 testuje minimum majiteľov.

Paralýza hrtana spojená s polyneuropatiou (LPPN 3) je ochorenie spôsobujúce ťažkosti s dýchaním a prehĺtaním, zvýšené riziko vzniku respiračnej pneumónie a zhoršenú fyzickú výkonnosť a koordináciu pohybov pri chôdzi. U postihnutých psov je nápadný pískavý až chrapľavý zvukový fenomén, tzv. stridor a zmena hlasu. Problémy s dýchaním vznikajú v dôsledku atrofie vnútorných hrtanových svalov s následným obmedzením pohybu hrtanových chrupaviek, ktoré počas dýchania riadia prúdenie vzduchu do a z priedušnice.

Celkový počet vyhodnotených/odvodených výsledkov jedincov – žijúcich na Slovensku (nie vývoz):

LPN1	Počet	%	LPN2	Počet	%	LPPN3	Počet	%	LEMP	Počet	%
N/N	63	92,64%	N/N	61	100%	N/N	9	100%	N/N	42	93,33%
D/N	5	7,35%	D/N	neznáme	-	D/N	neznáme	-	D/N	3	6,66%
D/D	neznáme	-	D/D	neznáme	-	D/D	neznáme	-	D/D	neznáme	-

Iné vyšetrenia:

- srdce – nemám hlásené
- štítna žľaza – nemám hlásené
- dedičné ochorenie očí – nemám hlásené

-----ÚMRTNOSTĽ A CHOROBY-----

Najčastejším hláseným a zisteným dôvodom úhynu je **staroba, rakovina a zlyhanie srdca**. Známe sú však aj ďalšie ochorenia, ktoré vedú k predčasnému úhynu, ktoré však nemáme toho času hlásené.

*Touto cestou nabádam majiteľov k zdieľaniu týchto informácií, aby sme vedeli zmapovať najčastejšie príčiny úhynu leonbergerov na Slovensku. Nie je cieľom menovanie zvierat, či majiteľov, očierňovať ich, či robiť antireklamu. Ide o vymenovanie chorôb, ktoré sa najčastejšie spájajú, nanešťastie aj s úhynom, u nás a v našom plemene. Dovolím si zverejniť a POĎAKOVAŤ majiteľom a chovateľom, že sme dostali 1 informáciu o úmrtí od p.Švecovej, 7 informácií od p.Pálfyovej a 2 od p.Gazdikovej. Ostatné úmrtia sme doložili zverejnenými informáciami. **Vyzývam teda aj ostatných, aby aj z minulosti pospomínali na svojich leonkov a informovali o dôvodoch úmrtia a veku, veľmi to pomôže ďalšiemu sledovaniu vývoja.***

Zaznamenané a hlásené vážne choroby:

- epilepsia - 1 x suka

Pozn.: nahlásiť možno dedičné ochorenie očí, srdca, štítnej žľazy, pohybového aparátu a podobne

K 31.12.2023 sme získali informácie o úhyne 11 leonbergerov:

- Vo veku 6 rokov – 1x suka - zlyhanie ľadvín
- Vo veku 7 rokov – 1x pes - zväčšenie srdca, záťaž z tepla
- Vo veku 7 rokov – 1x suka - rakovina sleziny
- Vo veku 9 rokov – 1x suka – neznáma príčina (staroba?)
- Vo veku 9 rokov – 1x pes – neznáma príčina (staroba?)
- Vo veku 10 rokov – 1x pes - kolaps trachei, staroba
- Vo veku 10 rokov – 1x pes - zlyhanie srdca, staroba
- Vo veku 10 rokov – 1x pes - zlyhanie srdca, staroba
- Vo veku 10 rokov – 1x suka - rakovina čreva, staroba
- Vo veku 11 rokov – 1x suka – zápal maternice
- Vo veku 11 rokov – 1x suka – staroba
- Vo veku 13 rokov – 1x suka - staroba

Najčastejšími hlásenými dôvodmi úhynu celkovo okrem veku (staroby) sú **zlyhanie srdca, rakovina**.

Dožitý vek	PSY	SUKY	SPOLU
srdce	3		3
rakovina		2	2
ľadviny		1	1
kolaps trachei	1		1
maternica	-	1	1
neznáma	1	1	1

Nasledujúca tabuľka eviduje dožitý vek leonbergerov na Slovensku. Touto cestou by som chcela poprosiť chovateľov a majiteľov o zdieľanie veku úmrtia (a pokiaľ je to možné aj príčinu) ich psov a súk pre doplnenie. Cieľom je zmapovanie priemerného veku, ktorého sa jedinca dožívajú.

Dožitý vek	PSY	SUKY	SPOLU
5 rokov	3		3
6 rokov	2	1	3
7 rokov	1	3+1	5
8 rokov		2	2
9 rokov	3+1	1+1	6
10 rokov	1+3	3+1	8
11 rokov	3	2+2	7
viac		1	1

Stredná dĺžka života psy: 8,4 rokov

Stredná dĺžka života suky: 9,1 rokov

Stredná dĺžka života celkovo: 8,8 rokov

Keďže vzorka počtu jedincov je zatiaľ malá, sú stredné dĺžky života vysoko orientačné.

Úhyn šteniat u chovateľa (do veku odberu, tj. do ca 2-3 mesiacov):

U chovateľov bol nahlásený v roku 2023 **úhyn 2 šteniat krátko po pôrode alebo počas pôrodu**. Dôvod bol neznámy a v jednom prípade sa šteňa nakazilo anaplazmou od matky, cez mlieko. Do nasledujúcej štatistiky nie sú rátané šteňatá narodené mŕtve.

Úhyn pri odchove **nebol** hlásený.

Nasledujúca tabuľka eviduje úhyn šteniat počas odchovu na Slovensku. Touto cestou by som chcela poprosiť chovateľov a majiteľov o zdieľanie príčin úmrtia (a pokiaľ je to možné) pre doplnenie. Cieľom je zmapovanie najčastejších príčin úhynu šteniat počas odchovu.

Príčina úhynu	PSY	SUKY	SPOLU
Neznáma	1		1
Príľahnutie			
Baktérie	1		1
Úraz/nehoda			
Srdce		2	2
Nevyvinuté šteniatko		1	1
Pneumónia		1	1

Príčiny úmrtí sú často následkom iných ochorení. Je dôležité sledovať tieto udalosti, niektoré môžu iným chovateľom pomôcť odhaliť zdravotný problém a je možné šteniatkam pomôcť včas.

-----ZÁVER A HODNOTENIE CHOVU NA SVK, PLÁNY A CIELE NA ROK 2024-----

Chovateľské snaženie a výsledok chovu na Slovensku za rok 2023 hodnotím ako priemerný. Na chove sa zúčastnili len dve suky, vystavené boli dva krycie listy. Zo Slovenska bol využitý jeden plemenník, tri krát, v zahraničí. Verím, že účasť na chove budúci rok bude vyššia a je mojou snahou motivovať ľudí k chovu. **Konečné rozhodnutie je však na chovateľoch samotných. My (výbor klubu SLK) počty krytí a šteniatok neovplyvníme, je to na VÁS, chovateľoch.**

Považujem za dôležité pripomenúť chovateľom, aby informovali poradcu chovu o výsledkoch svojho chovateľského snaženia a aj plánoch. Aby informovali poradcu chovu o krytí a narodení šteniat v stanovenom termíne, o stave svojich chovných zvierat, krytiach ich chovných psov, o prípadnom úhynе a dôvode úhynu a aby si plnili svoje finančné záväzky voči klubu včas a podľa poriadkov SLK.

Rozumiem, že informácie sú citlivé, nie je mojou snahou a cieľom zverejňovať konkrétne mená a ani očierňovať chovateľov, či majiteľov chovných psov (pokiaľ si menovanie priať nebudú!). No spoločným snažením, vhodným výberom chovného páru, zmapovaním chorôb a príčin úhynu plemena leonberger mu pomôžeme v budúcnosti a verím, že sa nám podarí zvýšiť úroveň chovu na Slovensku aj po zdravotnej stránke.

Cieľom do roku 2024 je zvýšiť povedomie o plemene ako takom a nabádať majiteľov k zápisu importovaných jedincov do SPKP, k účasti na klubových akciách, aktívnosti v chove, prezentovaniu plemena, zvýšenie chovateľskej etiky a úroveň chovateľského servisu pre majiteľov, elektronizácia úkonov a pozdvihnutie celkovej úrovne práce poradcu chovu voči chovateľom a majiteľom. Intenzívne pracujem na plemennej knihe, vytvorenie prehľadu o plemene na Slovensku. Preto, aj nasledujúca správa bude doplnená o získané informácie. Teším sa na ďalší rok strávený s vami, vašimi psíkmi a vopred ďakujem za spoluprácu a prejavенú dôveru.

Správu vypracoval poradca chovu, Mgr. Petra Hercegová

Metodika chovu je vysvetlenie princípov, pravidiel a plánov, na základe ktorých pracuje poradca chovu. Má tri základné časti a správa o chove ich sumarizuje za konkrétny rok.

1. Súčasný stav populácie leonbergerov na Slovensku
2. Smerovanie a ciele chovu
3. Prostriedky a metódy využívané v chove leonbergerov

Pozn.: celú správu o chove vychádzajúcu z metodiky chovu, je nutné brať v širšom ponímaní a preto nie je vhodné menovanie konkrétnych jedincov a upriamovanie pozornosti na jednu hodnotu. Niektoré údaje totiž môžu viesť k domnienke, že daný jedinec nie je vhodný do chovu alebo je niektorý chovateľ uprednostnený pred druhým, či z opačného konca – máme málo vrhov, chovných zvierat. Je nutné sa pozerať na správy o chove a metodiku v širšom ponímaní a snažiť sa pochopiť ciele dlhodobé, nie len aktuálny stav a stav jedinca. Taktiež, niektoré údaje sú skutočne dôverné a boli poskytnuté len za účelom zdokumentovania a uvedenia do štatistík.

Súčasný stav populácie leonbergerov na Slovensku

Aby bolo možné definovať ďalšie smerovanie a ciele chovu na Slovensku, je potrebné najprv stanoviť a zhodnotiť súčasný stav a ak je to možné, analyzovať tento stav aj v minulosti. Z poskytnutých a obmedzených informácií, ktoré sa stále snažíme dohľadať a doplniť, bolo možné vyhodnotiť stav 5 rokov do minulosti, pričom sa neustále snažíme toto obdobie predĺžiť, aby bol trend vývoja presnejší.

Je potrebné sa sústrediť na tieto body:

- Stav chovnej základne – počty, zdravie, využitie chovných jedincov, príbuznosť
- Vady a nedostatky – sledovanie, vyvarovanie sa ich kombinácii
- Zhodnotenie pováh a sledovanie extrémov

Smerovanie a ciele chovu

Hlavným cieľom chovu na Slovensku je udržanie genofondu populácie, pri zachovaní zdravia a vitality plemena ako celku. Tomuto základnému pravidlu musíme ešte doplniť ďalšie požiadavky:

- Upevnenie žiadúcich exteriérových vlastností – mohutnosť, výška, váha, kvalitné osrstenie, výborný pohyb
- Potlačenie vád a chýb exteriéru – svetlé oko, voľné pysky, slabá kostra, vady farby – uhľovanie a prevaha čiernej
- Testovanie chorôb a obmedzenie vytvárania chorých jedincov (LPN1, LPN2, LEMP, LPPN3, DBK, DLK,...)
- Udržanie výbornej povahy – vyvarovať sa plachosti, neistoty, ale aj agresie a dominancie

Prostriedky a metódy využívané v chove leonbergerov

K dosiahnutiu horeuvedených cieľov, je samozrejme nutné stanoviť si pravidlá, vďaka ktorým by sa mali dané ciele naplňovať. Sledovať by sa mala:

- Príbuznosť
- Počet využitia plemenníkov a chovných súk
- Hodnotenie pováh
- Stanovenie zdravotných limitov
- Potlačenie nežiadúceho exteriéru
- Upevňovanie požadovaných vlastností – spolupráca s chovateľmi

Príbuzenská plemenitba, sledovanie COI, MK, Ne

S vysokou príbuznosťou bojuje plemeno leonberger celosvetovo, ide o uzavretú populáciu a málopočetné zastúpenie jedincov, využívaných do chovu. Takáto plemenitba už aj tak znižuje genetickú variabilitu, ohrozuje sa zdravý vývoj jedincov, ktorí sú potom zaťažení a ohrozuje plemeno ako také. Príbuzenská plemenitba intenzívne upevňuje znaky a vedie k prejavom genetických znakov a to ako žiadúcich, tak nežiaducich. Vráťane geneticky podmienených ochorení (v prípade nepríbuzenskej plemenitby by sa tieto neprejavili, resp. je malá šanca). Medzi následky príbuzenskej plemenitby sa dá zaradiť:

- Nedostatočná životaschopnosť potomstva
- Nedostatky imunitného systému
- Strata vitality, skracovanie priemernej dĺžky života
- Reprodukčné problémy
- Konštitučné problémy (slabá kostra, nervová labilita, znížená inteligencia, zlá povaha,...)

Príbuzenskú plemenitbu teda treba eliminovať v maximálnej možnej miere, ktorú nám umožňuje celkový stav populácie a ktorá zaisťujú určitý chovateľský pokrok. FCI určuje, aby v chovnom páre boli aspoň 2 voľné generácie (spoločný predok najbližšie v 3tej generácii). Toto pravidlo vieme dodržať aj u plemena leonberger.

Rovnako sa sleduje aj efektívna veľkosť populácie, možno sa zdá, že pri našom plemene a stave plemena nie je podstatná, no je dobrým ukazovateľom pre budúcnosť. Rozmýšľajme aj 10 rokov dopredu.

Využitie plemenníkov a chovných súk

Pre udržanie genetickej variability je potrebné čo najrovnomernejšie využitie dostupných plemenníkov a chovných súk. Na druhú stranu je tu požiadavka na upevnenie znakov žiaducich a eliminovanie nežiaducich znakov, upevnenie zdravia a povahy. Aj napriek tomu sa však nesmie využívať niektorý plemenník nadmerne, je nutné použiť aj plemenníkov možno s nie tak dokonalým fenotypom, na mieste je kompromis, aby mali šancu sa uplatniť aj ostatní plemenníci.

Práve využívaním len „žiaducich“ plemenníkov sa dostávajú plemená do slepej uličky a zúži sa ich genetická variabilita. Celá populácia je potom príbuzná na niekoľko populárnych plemenníkov. Takáto plemenitba je často horšia ako príbuzenská plemenitba.

Preto poradca chovu sleduje počet chovných psov a súk, ich využitie v chove, efektívnu veľkosť populácie, COI a MK. Pokiaľ sa prejaví vada alebo choroba v niektorom vrhu, je nutné sledovať tieto odchovy a možno aj zabrániť ďalšiemu chovu s rovnakou kombináciou línií.

Nie je obmedzené, koľko vrhov v roku môže mať pes, no majiteľ psa musí uznať, že na tak malú populáciu akú máme, je nutné vyberať správne a s prihliadnutím na prospech plemenu. Bohužiaľ na Slovensku sme odkázaní aj na zahraničné krytia a v takom prípade je potrebné sledovať si plemenníka nie len „na obrázku“, ale aj naživo, vidieť jeho rodokmeň v širších súvislostiach, jeho zdravotné výsledky a ak má potomkov, sledovať ich vývoj.

Vekové obmedzenie, obmedzenie časové medzi krytiami a počet vrhov za život suky je dôležitým faktorom, ktorý pomáha držať variabilitu zo strany súk a tiež to, aby sa predišlo „týraniu chovom“.

Hodnotenie pováh

Ako každé plemeno, tak aj plemeno leonberger má jasne v štandarde stanovené svoje povahové črty, ktoré sú žiaduce a vymenované tie, ktoré sa musia v chove eliminovať a to plachosť a agresivita. Jediná možnosť ako povahu odsledovať a zaznamenať je test povahy počas bonitácie. Popis povahového testu určuje manuál bonitácie. Aj keď drvivá väčšina psov nemá problém s testom povahy, je nevyhnutné mať v bonitácii zakotvenú aj previerku povahy a vylučovať prípadné extrémny alebo minimálne sledovať labilnejšie povahy. Vynikajúca povaha je jednou z nosných vecí toho, prečo si záujemcovia vyberajú plemeno leonberger.

Zdravie

Momentálne v chove evidujeme ako povinné testovanie DBK, testované alebo po rodičoch odvodené výsledky LPN1, LPN2, LEMP a do budúcnosti sa plánuje LPPN3. Všetky tieto ochorenia sú špecifické pre plemeno leonbegger. Keď sa však obzrieme za výsledkami posledných niekoľko rokov, takmer celá populácia je už na LPN1, LPN2 a LEMP otestovaná, alebo je možné odvodiť výsledok. Preto z tohto hľadiska už nie sme obmedzení a vidíme, že sa len málokedy vyskytne prenášač, či postihnutý jedinec.

Ďalšou úlohou je prečistiť plemeno od LPPN3, o pár rokov aj toto ochorenie bude možné veľmi jednoducho kombinovať a vyhneme sa produkcii postihnutých, či prenášačov.

Paralýza hrtana spojená s polyneuropatiou (LPPN 3) je ochorenie spôsobujúce ťažkosti s dýchaním a prehĺtaním, zvýšené riziko vzniku respiračnej pneumónie a zhoršenú fyzickú výkonnosť a koordináciu pohybov pri chôdzi. U postihnutých psov je nápadný pískavý až chrapľavý zvukový fenomén, tzv. stridor a zmena hlasu. Problémy s dýchaním vznikajú v dôsledku atrofie vnútorných hrtanových svalov s následným obmedzením pohybu hrtanových chrupaviek, ktoré počas dýchania riadia prúdenie vzduchu do a z priedušnice.

Čo je však v chove leonbergera na Slovensku je opomínané je DLK. Laktový kĺb a stupeň dysplázie je z hľadiska zdravia veľkého plemena mimoriadne dôležitý. 99% chovných psov má vyhodnotené DLK a je teda zrejmé, že majitelia chápu jeho dôležitosť. Ešte nie je stanovená povinnosť testovania a ani výber správnej kombinácie, no všeobecne by malo platiť, že pes so stupňom 1-0 alebo 0-1, prípadne 1-1, musí byť kombinovaný výlučne len s partnerom 0-0. Horšie výsledky nesmú byť do chovu zapojené.

Odporúčaním pre chovné jedince by malo byť vyšetrenie očí, srdca, najmä pre suky plodnosť ovplyvňujúca štítna žľaza a podobne.

Potlačenie nežiaducich exteriérových vlastností

Zásadou pre výber chovných párov je naďalej:

- Nespájať nežiaduce exteriérové vady, najmä vlastnosti s vyšším počtom výskytu
- Nespájať extrém s opačným extrémom (napr. malá suka a extrémne veľký pes, strmé uhlenie a preuhlenie,...)

Upevnenie žiaducich exteriérových vlastností

Ako bolo spomenuté vyššie, je nutné využiť všetkých plemenníkov, teda aj tých, ktorí nie sú možno dokonalí vo fenotype a sú nositeľmi určitého nedostatku. Nespájať dva rovnaké nedostatky a vady. Nevyhnutné je sledovanie predávania nedostatkov danými jedincami a evidovanie týchto nedostatkov. Preto je potrebné spájať aj jedince mimoriadne kvalitné, ktoré nesú upevnený znak a ich potomkov opäť s jedincami s upevneným znakom. Pri takýchto jedincoch je možno predpokladať, že neponesú alelu neštandardného znaku a budú môcť pôsobiť ako zlepšovatelia. V chove teda musíme dbať aj na to, aby sme mali jedince s upevnenými znakmi. Musíme sa vyvarovať tomu, aby niektorý znak prevládal v populácii. Týmto problémom je častý výskyt niektorých väd zaznamenaných na bonitácii, napr. je to svetlo hnedé oko.

Majitelia majú možnosť si vybrať chovného psa a dať ho schváliť poradcovi chovu. Pokiaľ nenesie znaky rovnaké ako suka, ktoré sú nežiaduce, je zdravý, rodokmeň je prínosom pre slovenský chov, nie je dôvod takéhoto psa neschváliť. Pokiaľ nesie rovnaký znak, poradca chovu na túto situáciu upozorní, vysvetlí jej dôsledky.

Chov plemena nemôže byť efektívny bez aktívnej spolupráce chovateľov, majiteľov plemenníkov a poradcu chovu. Len vďaka predávaniu si informácií a dôvere, je možné plemeno posúvať na vyššiu úroveň. Hlavným účelom teda celej správy o chove v takomto rozsahu a aj metodiky je, aby chovatelia a majitelia pochopili zámery poradcu chovu a to, čo sa snaží docieľať, aby mali prehľad o stave plemena a pomáhali ho zlepšovať, udržať. Mnohokrát preto možno odpustite fakt, že poradca chovu sa zdráha napísať niektorého chovného psa na konkrétnu suku, treba sa na to pozeráť aj z hľadiska vyššie spomenutých bodov. Nie je to záviť a ani že by poradca chovu nechcel dopriať. Tešíme sa každému záujemcovi o chov, vrhu a šteniatku, ktoré je na Slovensku. Musíme však sledovať plemeno ako celok, premýšľať roky do budúcnosti a podľa toho sa rozhodovať.